

ROČNÍK LVIII

SRPEN/ZÁŘÍ 2003

8/9

HILAS PRAVOSLAVÍ

OBSAH

SVATÝ NEKTARIJ EGINSKÝ _____ 3	život v překladu vладыky Kryštofa
VLADYKA KRYŠTOV PADESÁTNÍKEM _____ 4	oslava 50. narozenin k životnímu jubileu
OSLAVA 50. NAROZENIN JEHO VYSOKOPŘE- OSVÍCENOSTI VLADYKY KRYŠTOFA S ÚČASTÍ JEHO BLAŽENSTVA METROPOLITY NIKOLAJE 6	
KRÁTKÝ ROZHOVOR S OSLAVENCEM _____ 7	
SVĚTLO JEJÍ LAMPY NAPLNIL VESMÍR _____ 9	svátek Zesnutí přesvaté Bohorodice
PRAVOSLAVNÝ SVĚTONÁZOR _____ 11	jeromonach Serafím
STAREC PAISIJ _____ 12	
BRATRSTVA SPĚCHALA NA POMOC _____ 16	pohled do historie pravoslaví v Polsku
O VÍŘE A SPRAVEDLNOSTI _____ 17	
DĚJINY MNIŠTVÍ V RUMUNSKU _____ 19	nový seriál o pravoslavném mnišství
ŽIVOT A SMRT _____ 22	úvaha o. Romana
SKADARSKÁ SVATÁ ZEMĚ – ČERNÁ HORA _ 22	
SVATÉ MUČEDNICE _____ 24	
ROZLOUČENÍ S BRATREM JOSEFEM GERHARDEM ŠPERLICHEM _____ 25	
VZPOMÍNKA NA VIDOVĐAN _____ 26	
BESEDA PRAVOSLAVNÉ MLÁDEŽE _____ 27	krátký rozhovor s prezidentem BPM
POZVÁNKA NA POUŤ KE SVATÉ LUDMILE _ 28	

*Foto na titulu:
Archijerejská božská liturgie v Karlových
Varech – svátek svatých apoštolů Petra
a Pavla.*

Redakční poznámka

Také vzpomínáte, drazí bratři a sestry, když na začátku 90. let nastal prudký rozvoj cestování, všechny turistické průvodce, komentáře v médiích a dokonce i průvodci na zájezdech do Řecka, lákali turisty na krásné řeckokatolické kostelíčky, pozoruhodné řeckokatolické kláštery a nádherné řeckokatolické památky?

Čas a poznání vykonaly své. Dnes se již v této souvislosti píše a mluví pouze o Pravoslaví. Krásných pravoslavných chrámech a kaplí. Pozoruhodných pravoslavných monastýrech. Sláva Bohu!

*Krásný konec léta a barevný podzim vám
přeje vaše redakce.*

SVATÝ NEKTARIJ EGINSKÝ

Založení monastýru

Svatý Nektarios dlouho hýčkal v mysli sen o založení monastýru, kde by strávil zbytek svého života. Skutečný monastýr, jak říkával, přibližuje ty, kteří v něm žijí, ke svatosti. Umožňuje jim sjednocení s Bohem. Skutečný monastýr – to je nejlepší kázání, ale zároveň je to veliké a těžké duchovní hrdinství. Vladyka si toto hrdinství vybral jako svůj životní cíl. A dosáhl jej.

Dlouhá léta šetřil a ještě jako ředitel Rizanijské bohoslovecké školy koupil roku 1904 na ostrově Egina nevelký, starobylý, ale již velmi zanedbaný monastýr „Oživujícího pramene“. V tomto monastýru kdysi v byzantském období žila ctihodná Athanasia (její památku ctíme 19. srpna). Svátý Nektarios dal její jméno při postřizení jedné ze svých duchovních dcer, občanským jménem Averoth, která byla velmi vzdělaná a znala několik cizích jazyků. Určil jí proto na práci „poslušanije, vedení písemností a archiv monastýru.

Vladyka postupně monastýr obnovil a rozšířil. Mezi duchovními dcerami svatého Nektaria v Athenách vynikalo osm dívek, jež stále přicházely na jeho kázání a zpovídaly se u něj. Jednou je vzal ke zpovědi tehdy v Řecku velmi známý starc, otec Eusebios (Mathopulos), zakladatel pravoslavného křesťanského bratrstva teologů „Zoi“. Tehdy otec Eusebios psal znamenitou knihu „Předurčení člověka“. Když se dověděl, že jsou duchovními dcerami vladyky Nektaria, nadšeně jim řekl: „Chodte k Jeho Přeosvícenosti. Spočívá na něm Duch Boží“. Svátý Nektarios jim zase doporučoval: „Snažte se navštěvovat otce Eusebia, je to člověk Boží“. V té době žili takoví svatí otcové, kteří pracovali pouze pro slávu Boží a pro spásu člověka. Nikoliv, aby si získali na svou stranu přívržence. Nebylo mezi nimi závisti a jiných nepěkných obyčejů.

Všech osm duchovních dcer vladyky Nektaria se stalo monaškami. Postřizeny byly v monastýru Svaté Trojice v Egině. První igumenou se stala slepá Xenie. Byla velmi ctnostná. Další igumena byla Filothea, příbuzná svaté Filothei Athenské, kterou Turci umučili roku 1680. Dnes je nebeskou ochránkyní Athen. Zpočátku požehnal vladyka pouze třem monaškám, aby odešly do jeho monastýru. Bylo to v období Velkého postu. Filothea k nim byla přísná. Určila jim k nocování místnost, kde zatékalo střechem. Sestry dostaly sklenice, aby mohly vylévat vodu. Denně měly k jídlu pouze hrníček kávy a kousek chleba. Bylo jim 19 až 20 let. Prosily, aby mohly bydlet v jiné místnosti a dostávat více jídla. Filothea jim odpověděla stroze: „Přišli jste přece do monastýru. Jak se stanete monaškami, budete-li mít vlastní vůli?“

Zanedlouho jedna zbožná žena v Athenách, která znala vladyku i sestry, uviděla ve snu klec, v níž se trápili tři ptáčky a marně se pokoušeli uletět. Pochopila, že sestry v monastýru strádají. Nakoupila chléb, chalvu, olivy a odjela do monastýru. Všechno dala sestrám. Později vyprávěla vladykovi, co tam viděla. Vladyka uznal, že to není v pořádku, a igumenou jmenoval Kassianu, jednu ze tří strádajících monašek.

V té době byl vladyka Nektarios ještě ředitelem v Athenách. Život v obnoveném monastýru se snažil z dálky organizovat podle svatooteckých pravidel. Někdy byl hodně přísný, ovšem tak, jako milující otec, který chce vychovat děti k dobrému. Je to viditelné i z jednoho dopisu adresovaného monaškám: „Dostal jsem váš dopis a vidím, že se trápíte. Svědčí to o úrovni vašeho duchovního života a slabosti. Chtěl bych, abyste věděly: budu dělat vše, abych zachoval pravidla svatých otců, abych vás vychoval k obětavosti a trpělivosti. Přišel čas, abyste na sebe

sv. Nektarios Eginský

opravdu vložily břemeno mnišského života“. Všechny jeho dopisy směřovaly k dobru těch, jimž byly určeny. V jednom hovoří vладыka také o pravidlech, kterých se musí poslušnice přidr-žovat, aby se jejich život v monastýru stal lehkým, vytrvalým a smysluplným. „Pokud se jedná o tuto poslušnici, je nutno poznat, zda se dokáže zříci vlastní vůle a podřídit se přání jiných. Je-li obětavá, tichá a přijímá rady druhých. Může-li odolat pokušení a odpustit sestřám týž den. Zda si nepamatuje zlé. Pokud má tyto vlastnosti, držte ji v monastýru jako svou sestru“.

*Z knihy Charalampije Vasilopoulose přeložil arciepiškop Kryštof
(pokračování)*

VLADYKA KRYŠTOF PADESÁTNÍKEM

Vладыka Kryštof, arciepiškop pražský a českých zemí, byl od dětství vychováván k hluboké a neformální zbožnosti. Obdivoval mučednické hrdinství svatého biskupa Gorazda (+1942). Jako dvanáctiletý měl ži-vou vizi. V neznámé krajině uprostřed roz-valin spatřil ve sluneční záři neporušený chrám. Pohlédl k modré obloze, z níž na něj laskavě hleděl Ten, ke kterému se modlíval – Ježíš Kristus. Obraz se pomalu rozplynul. Když po mnoha letech od této události vладыka Kryštof, tehdy biskup olomoucko-br-něnský, v roce 1991 s požehnáním vладыky metropolitou Doroteje zakládal ve Vilémově u Litovle první ženský monastýr v dějinách naší pravoslavné církve, poznal krajinu své chlapecké vize. Na pouti v roce 1990 v misi-jním středisku svatě Lydie v Řecku otec archimandrita Teofil vnukl vладыkovi myš-lenku vytvořit obdobu stejného střediska v blízkosti monastýru v místech, kde pů-sobili svatí věrozvěstové Cyril a Metoděj...

Archiepiškop pražský a českých zemí Kryštof – občanským jménem doc. ThDr. Radim Pulec, PhD. – se narodil 29. 6. 1953 v Praze. Jeho otec – doktor filozofie – pracoval v archivu, maminka byla úřednice.

Po absolvování základní a střední ško-ly byl přijat do přípravného kurzu Husovy bohoslovecké fakulty UK v Praze a po jeho absolvování se stal řádným studentem téže fakulty. Kromě teologie navštěvoval v letech 1970–73 kurz biblické hebrejštiny na jazykové škole. Po skončení teologického studia byl 22. 11. 1974 vysvěcen na diákona, 25. 12. 1974 pak na kněze. Jeho prvním pastýřským působiš-těm byly Hořovičky v okrese Rakovník.

Teologické vzdělání si rozšířil na Pravo-slavné bohoslovecké fakultě v Prešově, kde získal absolutorium r. 1979. Roku 1980 byl přijat jako externí posluchač na Moskevskou duchovní akademii, kterou absolvoval po čty-rech ročnících. V roce 1982 byl přeložen do Pra-hy a po necelém roce působení v katedrálním chrámu jej poslalo vedení pravoslavné církve na dlouhodobý studijní pobyt do Řecka.

Nejprve studoval na Filozofické fakultě Athénské univerzity novořecký jazyk. Po ro-ce jej profesor V. Fidas přijal jako aspiranta na katedru všeobecných církevních dějin te-

ologické fakulty téže univerzity. Úkolem aspirantury bylo zmapování dějin Pravoslavné církve v Československu v 19. a 20. století. Posléze obhájil disertační práci na uvedené téma. V březnu r. 1987 byl promován jako první Čechoslovák doktorem Athénské univerzity (PhD.). V době studia v Řecku místní církev, jejíž kořeny sahají až ke svatým apoštolům, umožnila vladykovi Kryštofovi poznat do hloubky svou liturgickou tradici.

Život v monastýru Zoodochopigi u Athén, ve kterém čtyři roky žil, mu otevřel cestu do světa pravoslavného mnišství. Tato skutečnost vedla nakonec k tomu, že byl na základě požehnání Jeho Blaženstva metropolity Doroteje 7. září 1985 v Trojicko-Sergejevské lávře postřižen na monacha se jménem ctihodného Christofora (Kryštofa) Římana (6. stol.), jehož svátek slaví pravoslavná církev 30. srpna (12. září). Na Paschu r. 1986 jej vladyka metropolita Dorotej vyznamenal hodností igumena a roku 1987 jej uvedl do církevní hodnosti archimandrity. Po skončení studia v Řecku se vladyka Kryštof plně věnoval církevní obci při pražské katedrále a administrovaným obcím.

Roku 1987 byl poslán ústředím církve na studijní pobyt do Anglie. Tam na jazykové škole při birminghamské univerzitě studoval angličtinu. Během nedělí a svátků besedoval s místními pravoslavnými věřícími o životě ruské, srbské, řecké a kyperské diaspory. Silně na něj zapůsobila návštěva stavropigitálního monastýru sv. Jana Křtitele v Essexu, založeného velkým starcem, ikonopiscem a spisovatelem v jedné osobě – otcem Sofronijem, s nímž mohl hovořit o duchovním životě.

S požehnáním vladyky metropolity Doroteje reprezentoval vladyka Kryštof naši církev na mnohých seminářích a konferencích v zahraničí, např. v Řecku, Německu, Rakousku, Sýrii (Damašek), Švýcarsku, Izraeli (Nazaret, Jeruzalém), aj. Pravoslavná církev jej delegovala na zasedání smíšené pravoslavné a luteránské teologické komise v Řecku na ostrově Kréta. Tam byl také přítomen při oficiálním aktu navázání družby mezi obcemi Kando-

nos a slovenským Ostrým Grúňom r. 1987, kdy doprovázel kisamského a selinského metropolitu Irineje – významného řeckého hierarchu (jmenované obce byly za 2. světové války vyvražděny německými fašisty).

Účastnil se také vyvrcholení teologického dialogu mezi církví pravoslavnou a orientálními církvemi v roce 1990 v Ženevě. Svých jazykových znalostí řečtiny, ruštiny, němčiny a angličtiny využíval vladyka Kryštof při spolupráci se světovou studentskou pravoslavnou organizací SYNDESMOS.

V den Antipaschy 17. dubna 1988 přijal vladyka Kryštof archijerejskou chirotonii z rukou Jeho Blaženstva metropolity Doroteje a vladyky Nikolaje (současný metropolita) a dalších dvou archijerejů a stal se biskupem olomoucko-brněnským. Na Moravě působil 12 let. Moravané vzpomínají s láskou a vděčností na svého vladyku, který jim byl vlídným a laskavým pastýřem, ale i trpělivě nesl kříž úřadu.

Byl také členem Posvátného synodu a kancléřem Metropolitní rady Pravoslavné církve v českých zemích, pověřeným péčí o vztahy se zahraničím a reprezentací církve.

Roku 2000 jej zvolilo pražské eparchiální shromáždění po zesnutí vladyky metropolity Doroteje svým archijerejem a 25. 3. byl intronizován na archiepiskopa pražského a českých zemí a ustanoven předsedou metropolitní rady.

Přes neúnavnou a obětavou pastorační a misijní činnost nachází vladyka místo i pro vědeckou práci a publikační činnost. Svědectvím toho jsou rozsáhlejší publikace, skripta a učebnice.

Roku 2001 založil romskou duchovní misi v Rokycanech.

Vladyka Kryštof se také věnuje pedagogické činnosti. Od r. 1990 začal přednášet na Pravoslavné bohoslovecké fakultě Prešovské univerzity, kde se habilitoval a je docentem. Také přednášel na jejím detašovaném pracovišti v Olomouci a na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Archiepiskopovi Kryštofovi na mnohá a blahá léta!

ÚMR

OSLAVA 50. NAROZENIN JEHO VYSOKOPŘEOSVÍCENOSTI VLADYKY KRYŠTOFA S ÚČASTÍ JEHO BLAŽENSTVA METROPOLITY NIKOLAJE

Je vždy milou povinností Úřadu metropolitní rady seznámit věřící Pravoslavné církve v českých zemích s návštěvou Jeho Blaženstva vладыky Nikolaje, archiepiskopa prešovského a metropolity českých zemí a Slovenska v Praze. Tím více nás potěšilo, že důvodem cesty byla oslava padesátin dalšího archijereje a to Jeho Vysokopřeosvícenosti vладыky Kryštofa, archiepiskopa pražského a českých zemí.

Jeho Blaženstvo metropolita Nikolaj přiletěl na ruzyňské letiště v ranních hodinách dne 26. června 2003 v doprovodu ředitele Úřadu eparchiální rady v Prešově prot. doc. Mgr. Alexandra Capa, CSc. Na

letišti byl uvítán mitr. prot. JUDr. Václavem Míškem, kancléřem ÚMR. Po krátkém odpočinku v rezidenci Jeho Blaženstvo metropolita Nikolaj vykonal pastorační návštěvu v Pravoslavné církevní obci Zvěstování přsvaté Bohorodice v Praze Na Slupi, kde byl mile přijat.

V pátek 27. června Jeho Blaženstvo po uvítání archimandritou Silvestrem sloužil sv. liturgii v chrámu Zesnutí přsv. Bohorodice v Praze na Olšanech. Po sv. liturgii vладыka metropolita setrval při pohoštění s místními věřícími v srdečném společenství.

V sobotu (28. 6.) se Jeho Blaženstvo Nikolaj zúčastnil sv. liturgie a parastasu v památníku

Slavnostní božská liturgie 29. 6 2003 k 50tinám Jeho Vysokopřeosvícenosti vладыky Kryštofa, archiepiskopa pražského a českých zemí v katedrále sv. Cyrila a Metoděje v Praze. Jeho Blaženstvo metropolita Nikolaj a vладыka Simeon blahopřejí vладыkovi Kryštofovi k padesátinám.

srbských zajatců z 1. světové války (i zahynulých zajatců ruských a italských). Pietní vzpomínky byli přítomni i zástupci diplomatických misí z Prahy. Po pohoštění v Jindřichovicích vladyka metropolita pastýřsky navštívil obce v Karlových Varech a Chomutově.

Den byl zakončen v rezidenci večerí, kterou uspořádal vladyka arcibiskop Kryštof jako přátelské setkání pražských duchovních a věřících ke svým narozeninám.

V neděli pak Jeho Blaženstvo metropolita Nikolaj, Jeho Vysokopřeosvícenost arcibiskop Kryštof a Jeho Přeosvícenost Simeon, biskup olomoucko-brněnský sloužili archijerejskou svatou liturgií v katedrále sv. Cyrila a Metoděje v Praze. Spolu s nimi sloužila i řada kněží – okružních protopresbyterů a dalších duchovních. Bohoslužby se zúčast-

nili i velvyslanci pravoslavných zemí, členové metropolitní i eparchiální rady, maminka oslavence a mnoho dalších hostů. Vladyka Simeon posloužil kázáním a jubilant přijal četná blahopřání v první řadě od Jeho Blaženstva metropolity Nikolaje, který oslavenci předal darem psanou ikonu přesv. Bohorodice. Všichni přítomní popřáli vladykovi další blahá léta.

Po bohoslužbách setrvali pozvaní u přátelského setkání v prostorách Památníku smíření pod katedrálním chrámem sv. Cyrila a Metoděje.

Večer jsme se rozloučili na letišti s naším otcem Jeho Blaženstvem Nikolajem, arcibiskopem prešovským a metropolitou českých zemí a Slovenska.

o. Václav, kancléř

CHRÁM JE FARNOST, KTERÁ SPOJUJE LIDI

Krátký rozhovor s vladykou Kryštofem

Dovolte vladyko, abych Vám jménem redakce Hlasu pravoslaví a našich čtenářů blahopřál k Vašemu životnímu jubileu.

Mohl byste nám přiblížit životní pouť syna kněze starokatolické církve, otce Radima a vladyky Kryštofa?

Můj otec byl z hnutí starokatolíků, kteří se připojili k svatému Pravoslaví a nad nimiž držel omofor vladyka Savatij. Ve víře byli pravoslavní, ale obřad měli západní. Vyrostl jsem pod omoforem vladyky Savatije, ale v západním obřadu. A už v mládí, když jsem se seznámil s vladykou Dorotejem, jsem pochopil, že onen západní obřad je chudý, že mu mnoho věcí chybí. Plnost byla v tom, co pro mne představoval vladyka Dorotej. A tak jsem už v mládí, od třinácti – patnácti let chodil jedině na pravoslavné bohoslužby do Uspenského chrámu na Olšany. Když už jsem studoval teologii, tak všechen možný volný čas jsem věnoval bohoslužbám v kapli svatého Gorazda v katedrálním chrámu a v neděli šel opět na Olšany. Tam jsem měl možnost se setkat s generací ruských emigrantů, což byli lidé velice zbožní, velmi

vnímaví. Vzpomínám si, že mě posílali na „Afon“ (na svatou Horu Athos v Řecku, pozn. red.). Říkali: „Ty člověče Boží, běž na Afon“. Když na to tak vzpomínám, říkám si, je škoda, že jsem to neudělal, ale tehdy to jaksi lidsky nešlo. Nakonec jsem dostudoval teologickou husitskou fakultu a jakmile to bylo možné, jsem byl vladykou Dorotejem, s kterým jsme se znali mnoho let, povolán mezi duchovenstvo Pravoslavné církve v pražské eparchii. Pokračoval jsem ve studiu v Prešově, potom v Moskevské duchovní akademii, pak jsem byl vladykou Dorotejem poslán do Řecka, abych žil v monastýru a studoval na Aténské universitě. Studia jsem ukončil jako doktor pravoslavné teologie a historie na Aténské universitě.

Mohl byste dát vladyko nám, kteří jsme to nezažili, nahlédnout do práce jeromona-cha Radima v pražské katedrále?

V pražské katedrále, kde jsem byl knězem, jsem se věnoval hlavně nastupující generaci. Učil jsem náboženství, dělali jsme tehdy nepovolené dětské besídky, kde bylo

tehdy i padesát dětí. Pořádali jsme i tajné tábory pro děti v Těšově. To mne naplňovalo smyslem pastýřského sloužení. Vůbec jsem nemyslel, že bych byl někdy jeromonachem nebo archijerejem. Když mi vладыka požeňal a já se stal mnichem, bral jsem to opět jako službu. Vrátil jsem se po třech letech monastýrského života v Řecku do katedrály, v Trojickosergijevské lávře jsem byl postřižen, dostal jsem jméno Kryštof a myslel jsem, že budu dál sloužit, jako jsem sloužil. Byl jsem velice překvapen, když jsem byl pozván k archijerejství. Ve 34 letech jsem nic takového nečekal, ale církev to potřebovala. Já jsem to odmítal. Říkal jsem vладыkovi: „Vладыko, já bych chtěl ale stále sloužit kolem Vás“, ale vладыka Dorotej mi řekl: „Otče, vy jste monach, a máte poslouchat, co potřebuje církev a ne co potřebujete vy“. Přemýšlel jsem o tom, a musel jsem dát vладыkovi za pravdu. Člověk není proto na světě, aby měl to, co se mu líbí, ale aby poslouchal hlas Boží. Hlas Boží, a to bych chtěl podtrhnout, k nám přichází z úst duchovních otců, zpovědníků. Těch, kteří jsou Bohem postavení, aby církev vedli.

Mohl byste nám vладыko říci, jak se změnila naše církev v průběhu let Vaší služby?

Navázal bych na to, co jsem již říkal. A to, jaký to byl rozdíl mezi archijerejem na Moravě a archiepiskopem v Praze. Když jsem se dozvěděl, že bych měl kandidovat v Praze, tak se mi vůbec nechtělo, protože na Moravě, můžu to říct otevřeně, jsem měl ráj. Opravdový ráj na zemi. Možná právě proto se to Bohu přestalo líbit a tak mne postavil do oné kandidatury. Po volbách jsem byl povinován opustit vše, co se nám na Moravě za těch 12 let mé služby podařilo vybudovat, a přijít do Prahy, kde mne čekaly, velké a dodnes nevyřešené problémy.

V prvé řadě to je obrovské množství nových lidí. Z různých koutů světa a v prvé řadě z bývalého Sovětského svazu. Lidí ruských, kterých si nesmírně vážím. Vždyť jsem vyrostl mezi lidmi tzv. první ruské emigra-

ce, kteří k nám přišli v době první republiky. Také je zde mnoho Ukrajinců, kteří mají též nemalé problémy. To je nová situace, která dříve v Praze nebyla. Dříve nás bylo na Olšanech, když byl svátek, tak 40 až 50, dnes na Zesnutí přesvaté Bohorodice je nás 500. V Karlových Varech, jak si vzpomínám, před 28 lety, když jsem tu sloužil poprvé, tedy bylo 30 věřících a 4 duchovní. Dnes nás tu bylo duchovních 10 a věřících 200. Tato situace nastala na mnoha místech. Nastala potřeba mít tedy pro tyto věřící duchovní zázemí. Toho se nám zatím v Praze nedostává. Sloužíme v pěti chrámech, ale ty jsou již skutečně nedostatečné. Potřebujeme vybudovat nový chrám, metropolitní chrám, který by spojil všechny ty, kteří se do těch stávajících nedostanou.

Dobré je, že každý chrám je vlastně far-nost, která spojuje lidi, kteří jsou zpravidla určitého pravoslavného etnika. Máme dvě obce ruské, na Olšanech a v Dejvicích. Máme ukrajinský, nebo karpatoruský Blagověščenský chrám na Slupi. Máme samozřejmě také katedrální chrám, kam chodí Češi, ale také Srbové, Rumuni, Řekové. Máme kněze pro Bulhary, pro Srby, pro Rusy a budeme jistě mít i pro Řeky, ale dohromady tvoříme jednu velkou rodinu pravoslavných křesťanů. Jinde tomu tak totiž není. Není to tak v Berlíně, není to tak v Paříži, v New Yorku. Tam je také mnoho pravoslavných, ale jsou si také určitou „konkurencí“. Všichni mají své archijereje, ale v Praze je jeden archijerej, jedné velké pravoslavné rodiny. Což si myslím, že je dnes viditelné, je to nové a mohlo by to být pro ostatní vzorem. Chtěli bychom nakazit tou velikou láskou k jednotě všechny ostatní.

Vладыko, současná situace silicího terorismu ve světě již mnohokrát byla a stále je popisována v médiích, ale představitelé pravoslavné církve se u nás k této věci ještě nevyjádřili. Co byste o tomto nesmírně závažném jevu řekl?

Víte, terorismus je dnes spojován s islámským světem. A opravdu se většinou jedná

o lidi z muslimského světa, kteří házejí stín, velice těžký stín na muslimy. A já bych chtěl říct na jejich obhajobu, že se jedná o mizivé procento lidí, kteří se takto chovají. Protože se dali do služeb určitých politických zájmů. Nedbají na to, co vlastně obsahuje korán, který je z části pokračováním biblického zjevení. Mnoho súr koránu je věnováno Ježíši Kristu, panně Marii, starozákonním prorokům. Drtivá většina muslimů jsou lidé nesmírně zbožní. Byli jsme poutníky v Kairu, v Egyptě, kde jsme navštívili monastýr sv. Jiří. Zde jsou uchovány mučičí nástroje sv. Jiří. Vladyka, který je zároveň igumenem monastýru, nám řekl: „Pamatujte si, že muslimové jsou nejzbožnější lidé na světě. Kdyby jich nebylo, tak my bychom už tady nebyli. Mnoho muslimů má totiž velkou úctu ke sv. Jiří, přicházejí se poklonit jeho mučičím nástrojům,

modlí se a kupují a zapalují svíce. Tím nám přispívají, abychom zde, v poušti, mohli být. Jak my jsme tady poznali, muslimové jsou nesmírně zbožní lidé“. To řekl pravoslavný archijerej, pravoslavní monaši. To je svědectví proti obecnému mínění, že muslimové jsou sami teroristé, nebo vůbec nebezpeční lidé. Vůbec to není pravda. Jde jen o mizivé procento těch, kteří se dali do služeb jakýmsi politickým cílům. Drtivá většina jsou lidé nesmírně zbožní, kteří pro svého Boha obětují úplně všechno.

Terorismus je věc politická, za tím stojí politické zájmy, které dešifrovat, je pro nás duchovní velice složité.

Vladyko, děkuji Vám za zajímavá a povzbudivá slova.

připravil Boris

SVĚTLO JEJÍ LAMPY NAPLNILO VESMÍR

Tradice vypráví, že na sklonku života navštívil Bohorodici archanděl Gabriel a oznámil jí: „Za tři dny odejdeš k Pánu.“ Marie ulehla a kolem jejího lůžka se shromáždili všichni apoštolové kromě Tomáše. Rozloučila se s nimi a po třech dnech zavřela oči. Skonala.

Ve vytržení myslí prý svědkové té smutné události spatřili Krista, přicházejícího v doprovodu zástupu andělů. Vyzvedl její duši a vložil ji do rukou archanděla Michaela. V Pseudo-Janově vyprávění bychom si mohli přecíst, že kní tenkrát Ježíš promluvil. Řekl: „Nebude zahabena žádná bytost, která zývá tvé jméno“. Tak se Maria provdzy spojila s božským Logem-Kristem. A Petr pronesl v slzách věstecovou větu: „Světlo její lampy naplnilo vesmír a neuhasne až do konce věků“.

Připomenuté vyprávění je jenom jedním z více dávných pokusů přeložit do smyslových obrazů skutečnost, která přesahuje lidské chápání. Takhle překračují hranice našeho vnímání všechna nehlubší tajemství víry. Naším poznávacím schopnostem zůstávají skryta. Většinou o nich můžeme hovořit jen

prostřednictvím symbolů a obrazných vyjádření. Platí to právě tak o Ježíšově betlémském zrození z Panny, jako o jeho vystoupení z hrobu. Proto dobře rozumíme ostychu, který před motivem Vzkříšení vždy pocítovali ikonopisci (raději zobrazovali jen prázdný Hrob nebo Krista v předpekli). Podobně i rozhodující okamžik vstupu Kristovy Matky z pozemského přebývání do věčnosti je neprobadatelný a historickým perem nezachytitelný, zato z hlediska víry nepochybný. Vždyť podle veršů slavného kontakia Akathistos, zpívaného vždy v sobotu před pátou postní nedělí, stala se nám Bohorodice „výšinou, nedostupnou lidským pojmům“.

A tropar svátku Zesnutí vyznává:

„Rodíc, panenství jsi zachovala, při zesnutí svět jsi neopustila, Bohorodice.

Přešla jsi k životu, ó Matko Života, a přimluvami svými zbavuješ smrti duše naše.“

Jsou to velká tajemství: při porodu zachovala panenství, při zesnutí neopustila svět.

Apoštolové prý Bohorodici pohřbili v Getsemanech, jak si přála. Nikdy nikdo však již nenalezl její tělesné ostatky.

Ikona Zesnutí přesvaté Bohorodice

Podle pověsti uplynuly další tři dny a Tomáš, který nebyl přítomen jejímu loučení, se vydal sám k jejímu hrobu. V prázdném otvoru však už zahlédl pouze odloženou pláštěnici. Zato ke svému údivu spatřili záhy Kristovu Matku všichni živou ve večeradle po boku jejího zmrtvýchvstalého Syna. Slíbila jim tam, že je už nikdy neopustí a že od té chvíle bude naslouchat všem, kdo se k ní kdy s důvěrou obrátí. Nyní je společnou Matkou nás všech. Stala se první lidskou bytostí, na níž se naplnil Synův příslib theose (daný všem lidem neochvějně víry).

Církev žila a žije vírou v její odchod i s tělem do nebe. Církevní Otcové se však zdráhali sevřít do slov, co se slovům vymykalo. Pravoslavná církev se proto nikdy nepokoušela vyjádřit tento mocný Boží čin dogmaticky.

V 6. století za císaře Mauricia byl zaveden svátek Zesnutí přesvaté Bohorodice (Koimésis, Uspěníje), posléze zařazený do souboru dvanáctidílné svátkové řady (dódekárton). Církev jej stanovila na den, kdy již dávno předtím slavovali památku svaté Panny lidé v Efezu: na 15. srpna. Předchází mu dvoutýdenní půst.

Z oněch nejstarších dob (převážně 6. až 8. století) se zachovaly „uspenské“ homilie Dionýsa Areopagita, Jana ze Soluně i Jana z Damašku, archiepiskopa Andrease z Kréty (nejlepšího byzantského homiletika) a jiných.

Po staletí nás doprovázejí ikony, zpřítomňující rozjímavým myslím okamžik posledního vydechnutí přesvaté Bohorodice. Nevíme, kdy se tak začaly psát. Nejstarší stopy vedou někde do doby po skončení ikonoklastických bouří v Byzanci. Jejich kompoziční schéma se utvořilo na Východě a odtud je ve středověku převzal i křesťanský Západ (později tam bylo vystřídáno motivem Nanebevzetí). Maria spočívá na lůžku mezi apoštoly a Kristus v mandorle mezi anděly si pro ni přichází. U hlavy i nohou jí hoří svíce. Horizontalita jejího těla a vertikálnost Ježíšovy stojící postavy tvoří kompozičně kříž. Často nechybí ani svatí z pozdějších dob (např. autoři uspenských homilií), kteří se k události vznesli na perutích věků silou své touhy a imaginace. Co na tom, že je vzájemně dělí stovky let? Účastníky příběhu z nich činí jejich víra, láska a schopnost cvičení.

Přesvatá Bohorodice zesnula a přítom žije plněji než my. Kromě „uspenského“ výjevu na nás hledí z nespočetných dalších vyobrazení, převážně s dítětem v náručí, ojedinele i sama. Doprovází nás, střeží naše kroky. Jejím ikonám přisuzuje pravoslavná tradice mnoho mocných činů. Za dávných válek se k nim uchýlovali ohrožení lidé i vítězové. „Jako hrom děsí nepřátele“, oslovil ji dávný řecký básník. Byla mu však i „pramenem očišťujícím duši“ a „vůně Kristova pomazání“. Pro mnohé se stala branou, která jim otevřela cestu k hlubšímu poznání Hospodina. Řehoř z Rhodu napsal: „Chceš poznat Boha? Čti Marii jako knihu. Dívej se do ní jako do zrcadla. Obdivuj ji jako obraz“. Bohorodice chrání křesťany svým blankytným pláštěm a přimlouvá se i za největší provinilce u svého Syna. Vždyť jeho smrti jsme vinni všichni – Antonij Surožskij nás na to neúprosně upozorňuje. Sama je vzorem bezvýhradné pokory, s jakou se cele odevzdala do Boží vůle. Právě proto jí Pán vsadil na skráně (ale-

spoň v novodobých ikonách) zlatou korunu Panovnice nebes a Panovnice lidských srdcí. Je „člunem zoufalců, kteří se chtějí zachránit“ i „přístavem všech, kdo plují k Životu“. Tak ji pozdravuje 9. ikos starobylého Akathistu.

Všem, kdo se narodili v hanbě, vrací život a vdechuje moudrost lidem zbaveným

rozumu. Stala se nedobytnou věží pravé víry a mohutnou hradbou Božího království. Po staletí velebená „nevěsta nedotčená“ je pravoslavným věřícím spolehlivou oporou.

PhDr. Otakar Aleš Kukla

NENORMÁLNÍ ŽIVOT SOUČASNOSTI

Pravoslavný světonázor

Každého, kdo se podívá na náš současný životní styl prismaťem života lidí starých dob – ať již v Rusku, Americe nebo kterékoli západoevropské zemi – musí překvapit, jak je dnešní život nenormální. Prudce se změnilo pojetí autority a poslušnosti, slušnosti a zdvořilosti, chování ve společnosti a soukromí – vše je převráceno hlavou dolů. Pouze několik oddělených společenství, obvykle křesťanů té či oné konfese, se snaží zachovat tzv. „staromódní“ způsob života.

Vyšinutý život dneška můžeme označit za zkažený, rozmazlený. S dítětem se od malička zachází jako s rodinným bůžkem. Jeho rozmary jsou uspokojovány, přání plněna. Obklopují ho hračky, zábava a veškeré pohodlí. Rodiče ho neučí, ani nevychovávají v souladu se střízlivými principy křesťanského chování, ale nechávají ho rozvíjet se tím směrem, kam se kloní jeho přání. Obvykle mu jen stačí říci: „Já chci!“ nebo „Já nechci!“, aby se před ním úslužní rodiče sklonili a dovolili mu jednat po svém. Možná se tak neděje ve všech rodinách a po všechn čas, ale děje se tak dostatečně často na to, aby se to stalo pravidlem moderní výchovy dětí. Ani rodiče, kteří mají ty nejlepší záměry, nemohou úplně uniknout tomuto vlivu. I když se rodiče snaží vychovat dítě ve střízlivosti, soused

jeromonach Serafím (Rose)

se snaží o něco jiného. A s tím je nutno při výchově potomka počítat.

Když takový člověk vyrostе, přirozeně se obklopuje tím, čemu přivykl v dětství: pohodlím, zábavou, hračkami pro dospělé. Jeho život se pak stává neustálým vyhledáváním zábavy. Mimochodem, pojem „zábava“ býval zcela neznámý. V Rusku XIX. století nebo jiné opravdové civilizaci by prostě nechápali, co to slovo znamená. Život je nepřestávajícím vyhledáváním „zábav“, které jsou zbaveny veškeré opravdové hodnoty. Kdyby se návštěvník z kterékoli země XIX. století podíval na naše populární televizní

programy, zábavní parky, reklamy, filmy, hudbu – na kteroukoli stránku naší současné kultury – pomyslel by si, že se dostal mezi šílence, kteří zcela ztratili spojení s každodenní realitou. My si to často neuvědomujeme, protože žijeme v tomto stavu věcí a bere me ho jako daný.

Někteří z odborníků na současný život pojmenovali dnešní mládež generací „Já“. Naši dobu pak „věkem narcisismu“, který je charakterizován sebeuctí-

váním a zbožněním sebe sama, což překáží rozvoji normálního lidského života. Jiní mluví o „umělem“ nebo „fantastickém“ světě, ve kterém žije ohromné množství lidí, neschopných postavit se čelem k realitě okolního svě-

ta a přizpůsobit se jí a nebo se zaměřit na své vnitřní problémy.

Když se pokolení „Já“ obrací k náboženství, s čímž se v posledních desetiletích často setkáváme, tak to obvykle bývá nějaká „umělá“ či fantastická forma náboženství, „seberozvíjení“ (kde objektem klanění zůstává „já“), promývání mozků a kontrola myslí, zbožštěných guru či swami, hledání U.F.O. a „mimozemských“ bytostí nebo paranormálních duchovních stavů a vnímání. Nebudeme nyní zkoumat všechny tyto jevy, které jsou pravděpodobně většině z vás dobře známé, ale zmíníme se, jaký mají vliv na pravoslavný křesťanský život dneška.

Když se dnes snažíme vést křesťanský život, je důležité si uvědomit, že svět, který vytvořil naši zhýčkanou dobu, klade duši v náboženském i ve světském životě požadavky, které musíme uznat jako totalitní. Snadno to rozeznáme v kultech mrzačících duši, vyžadujících podřízenost samozvanému „svatému“, které v posledních letech získaly tak širokou popularitu. Zřejmé je to i ve světském životě, kde se člověk nesetkává s jednotlivým pokušením jen tu a tam, ale se stavem trvalého pokušení, ať již v podobě reprodukované hudby, která je slyšet všude: v obchodních domech, v různých institucích, nebo v podobě vývěsních štítů a billboardů v městských ulicích, rockové hudby pronikající i na lesní pěšiny a do stanových táborů. A také doma, kde se televize často stává tajným vládcem domácnosti, diktujícím současné hodnoty,

názory a módu. Máte-li malé děti, víte, do jaké míry je to pravda – když něco uvidí v televizi, bývá těžké s tímto názorem bojovat.

Smysl tohoto všeobjímajícího pokušení, které dnes útočí na lidstvo (zcela otevřeně v jeho světské podobě, v náboženských formách obvykle nenápadně), spočívá v následujícím: žij dnešním dnem, užívej si, buď v pohodě. Za tím je slyšet temnější podtón, který otevřeně zní jen v oficiálně ateistických zemích, které po této stránce předstihly svobodný svět. Musíme si opravdu uvědomit, že současnost je shodná na obou stranách železné opony.* Existují různé varianty, ale útoky s cílem získat naše duše jsou obdobné. V komunistických zemích s oficiální doktrínou ateismu zcela otevřeně nařizují: zapomeň na Boha a na jakýkoli jiný život krom tohoto, vyžeň z duše všechnu bázeň Boží a úctu ke svatyním a považuj ty, kteří ještě věří v Boha, za nepřátele, které je třeba odstranit. Za symbol naší bezstarostné, za zábavou se pachtící a sebeklamající se doby, bychom mohli přijmout náš americký Disneyland. Nesmíme však za ním přehlédnout symbol zlověstnější, který ukazuje, kam se ve skutečnosti ubírá pokolení „Já“ – gulag, řetěz koncentračních táborů, který řídí životy téměř poloviny světového obyvatelstva.

** o. Serafím přednášel tuto úvahu v monastýru ct. Germana v sedmdesátých letech 20. stol.*

přeložil o. Patrik

STAREC PAISIJ

Blahé paměti starec Paisij, ve světě Arsenij Eznepidis, se narodil 25. července 1924 v Kappadokiji, ve vsi Farasa. Malosijská katastrofa vedla k tomu, že po zhruba dvaapůl tisíc let trvající existenci řeckého osídlení bylo řecké obyvatelstvo přinuceno se z této oblasti vystěhovat na území současného Řecka. Úprchlí před pronásledováním a pogromy ze strany Turků. Rodina starce se nakonec usadila v Konice, v Epiru (se-

verozápadní část Řecka), kde starec prožil své dětství.

Už od malička se v něm projevovalo zvláštní povolání. „Ráno jsem vzal trošku vody a odešel do hor. Vylezl jsem na nějakou skálu, abych se modlil jako dávní sloupovníci... K večeru, když mi už řádně vyhládlo, jsem už nebyl tak rozhodný. Půjdu domů a něco pojím“, říkal jsem si a slézal se skály.

Starec Paisij

„Jako mladík jsem moc nechodil s ostatními. Bavili se třeba zabíjením ptáčků nebo něčím podobným. To se mi nelíbilo. Raději jsem byl s menšími dětmi. Ty mně jako staršího braly za svého vůdce a měly radost z našeho přátelství. Držel jsem pusty – děti se chtěly postit také. Měl jsem pak potíže s jejich maminkami.“ „Nechodte s ním, přivede na vás souchotě“, říkaly dětem – vyprávěl o svém dětství starec s úsměvem.

Brzy se v něm projevil vyvolení, které prorokoval svatý Arsenij Kappadocký, když ho křtil. Prožil hluboké duchovní dětství. V modlitbách, postu. Horlivě směřoval k asketickému životu.

„Můžeš si představit, že jsem do chrámu přicházel brzo brzičko, ještě před tím, než se rozezněly zvony. Často jsem čekal než přijde kněz a otevře chrám.“

Takové bylo dětství starce Paisije. Skutečně, způsobem života jakým žil, se stále více rozzíhalo jeho svaté nadšení pro mnišský život.

Jednou mi řekl: „Když jsem byl mladý, chodil jsem po městě se sklopenýma očima, abych nebyl sváděn pohledem na ko-

lemjdoucí dívky. Vůbec jsem neviděl, kdo jde proti mně. Někdy to byli příbuzní či známí a někdo se i urazil, že jsem jej nepozdravil. Jednou si má sestřenice stěžovala mé matce: „Arsenij mne nezdraví“. Matka mi to řekla. Odpověděl jsem: „Mám na práci jiné věci, než si ve městě prohlížet děvčata“.

Starec Paisij řekl:

O VÝCHOVĚ DĚTÍ

„Otče, dítě mého známého neustále fňuká, křičí nebo se rve. V čem je příčina? Co dělat?“

„Poslechni, děti za to nemohou. Vždyť jsou stále zavřené mezi čtyřmi stěnami. Nemají, kde by si mohli volně pohrát, proběhnout se. Páchá se na nich násilí. Nemohou si zadováďet, vyřádit se. Nakonec opravdu blázní až tloučou hlavou o zeď. Děti, aby mohly přirozeně vyrůstat, potřebují dvorek.“

„Znamená to, otče, že děti, vyrůstající v městských bytech, mají psychické problémy?“

„Nu ba, vždyť jsou pod neustálým tlakem... Mnohem lepší je, když mají dvorek. Je to přirozenější.“

Víš, když přijdeš na návštěvu někam, kde mají děti a všude je uklizeno, vše vyrovnáno, je to špatné znamení. Znamená to, že je tam vojenská disciplína a strach v dětské duši. Bylo by lepší, kdyby se maminka věnovala výchově dětí, povídala si s nimi nebo jim četla Evangelium a životy svatých, než aby se starala o pořádek a bezduché věci.

„Otče, jsou některé manželské páry, které chtějí, ale nemohou mít děti. Proč je to tak?“

„Aby mohli najít rodinu i sirotci. Jedni bezdětní manželé si vzali domů sirotka – a Bůh jim náhle dal i jejich vlastní dítě!“

O ZDRAVÍ

Pokud bychom věděli, jaký užitek nám přináší nemoci, ani bychom se nechtěli uzdravit. Chtěli bychom trpět, abychom do-

stali lepší místo v ráji. A neprosili bychom otce Štefana ¹⁾, aby se modlil za naše uzdravení (starec se zasmál). Řekli bychom mu: „Proč jsi mi to, otče Štefane, udělal? Vždyť ty víš, co jsi udělal. Proč? Mohl jsi mi to hezky vysvětlit a neprosit.

¹⁾ *Jeden z athoských modlitebníků, mající dar modlitby a uzdravování.*

„Jednou“, vyprávěl starec, „ke mně přinesli ochrnutou dívku. Udeřil ji blesk, její nervy byly sežehnuté. Chudinka se nemohla hýbat, mluvit a obsloužit se.

Bylo mi jí velmi líto. Což je pro Krista těžké obnovit nějaké buňky...? Nu což, dnes je to nevěsta na vdávání.“

z knihy Athanasije Rakovalise „Otec Paisij mi řekl...“ přeložil Boris

BRATRSTVA SPĚCHALA NA POMOC

Historicko-sociologické oddělení Bělostocké university a Bratrstvo sv. Cyrila a Metoděje uspořádaly 9. května t.r. vědeckou konferenci „O církevních bratrstvích v Polsku“.

Na této konferenci byla prezentována kniha Antonína Mironowicze a dr. Petra Chonika s názvem „Církevní bratrstva v Polsku“.

Významný historik polského pravoslavní objasnil účastníkům, čím byla bratrstva, a představil jejich genezi.

Byla citována definice jednoho ze starších kyjevského bratrstva z roku 1625: „Bratrstvem se nazývají, když pravoslavní křesťané, žijící mezi Lachy, uniáty a prokletými heretiky se chtějí vydělit a nechťejí mít s nimi nic společného, sami mezi sebou jsou spojení láskou, svá jména spojují a nazývají se bratřími a tak silněji a dříve se mohou jinověrcům vzepřít.“

Nejdříve to byly organizace nábožensko-profesionální, které se tvořily v XV. a rozvíjely v XVI. století ve východních zemích v Polsku ve městech se smíšenou náboženskou strukturou. Je zajímavé, že neexistovaly mimo tato území. Historici bezvysledně hledali jejich tehdejší existenci na východě i západě.

Bratrstva sloužila výlučně na obranu vlastního náboženství před expanzí jiných vyznání. Po řadu staletí bratrstva byla solidní podporou církve, bojovala za její práva, bránila její majetek, dbala o morálku duchovenstva i věřících.

Jejich rozkvět by nebyl možný bez, pro Církev charakteristické, aktivní účasti laiků, projevující se v životě Církve. To, o co tehdy

bojovalo reformační hnutí, bylo od počátku tradicí a ústavním právem východní církve.

Role bratrstev v dějinách církve je neocenitelná. Bratrstva zpočátku částečně vyrůstala z řemeslnických cechů, nejdříve měla charakter nábožensko-tovaryšský, ale brzy začala sehrávat důležitou roli společensko-politickou. Vynucovala to vlastně dramatická situace v církvi na polském pravoslavném území – protiunijní a reformační tlaky.

Bratrstva na to odpovídala požadavkem na reformu církve směrem k posílení pravoslavní, zakládáním škol, které se svou úrovní vyrovnaly římskokatolickým, zakládala tiskárny, které věcně a rychle tiskly polemickou literaturu, nemocnice, které byly útočištěm nejubožejších, budovala chrámy, zakládala monastýry. Bratrstva směle diskutovala s biskupy, kritizovala život duchovenstva zejména těch, kteří podléhali tlakům unie.

Brzy se na těchto územích vydělila 2 bratrstva, vilenské a lvovské.

Konstantinopolský patriarcha Jeremiáš II., který navštívil toto území v r. 1588, je zařadil mezi bratrstva stavropigialní, tj. podřízená přímo patriarchovi, pomíjejíce místního biskupa. To pomohlo v mnohých případech zachovat vlastní pozice po zavedení unie, dokonce stát v silné opozici k unii. Když představitelé významných rodů přešli na katolicismus, stala se bratrstva nejdůležitějšími ochránci a obránci církve.

Je zajímavé, že to nebyly masové organizace. Např. lvovské bratrstvo nemělo více než 50 členů. Důležité bylo společenské

a majetkové postavení jejich členů. Kromě bohatého měšťanstva členy bratrstva byli i reprezentanti knížecích rodů i vladykové.

Velká bratrstva podporovala bratrské organizace v menších městech.

Na konferenci byla zdůrazněna i pozdější neocenitelná role bratrstev v Polsku v obraně proti unii a zejména v meziválečné době, kdy na východě území pravoslavi přetrvalo díky jejich práci .

Prof. Mironowicz podrobně představil situaci církevních bratrstev v období II. Polské republiky, po 2. svět. válce a po r. 1989.

Zejména vyzdvihl práci Bratrstva sv. Cyrila a Metoděje, které před časem sám vedl.

Diskusní příspěvky se týkaly nejen dějin bratrstva, ale i současnosti – např. právního postavení bratrstva a jeho činnosti v dnešním Polsku. Závěr vyzněl v tom duchu, že aktivita laiků sdružených v bratrstvech dnes je neméně důležitá než před několika staletími. I když dnes už bratrstva nemusí spěchat církvi na pomoc, pomoc z jejich strany - materiální i duchovní - je dodnes nepostradatelná.

St. Karp.

O VÍŘE A SPRAVEDLNOSTI

Nedávno řekl jeden můj mladý přítel, že se snažil vtěsnat náhody do statistických výpočtů a zjistil, že tolik náhod najednou je statistický nesmysl. Tak začal věřit.

Všechny životní otázky nelze vysvětlit pomocí vědy, nelze všechno změřit a zvážit. Berdajev, který na začátku min. století rozvíjel myšlenku nového křesťanství, které mělo být protiváhou duchovních krizí člověka 20. století, ve svém díle Filozofie svobody řekl, že věda je také víra; víra v pokrok, v pravidelnost přírody, ve spravedlnost, v socialismus, víra ve vědu - vždy jde tedy o víru. Ale racionální filozofie není s to vyřešit vztah raticia - rozumu ke skutečnosti, která je vždy pro člověka iracionální, ale kterou my sotva kdy jako iracionální vnímáme. Mystická filozofie takové potíže nemá, zde nemůže být skutečnost žádnou rozumovou reflexí podkopána. Dále Berdajev říká: „Pro mne víra je vědou, vědou nejvyšší a nejopravdovější a bylo by podivné, abych svou víru zdůvodňoval a ospravedlňoval, tj. podřizoval ji vědě nižší a méně důvěryhodné“.

Na Dürerově mědirytu „Melancholie“ (Albrecht Dürer 1471–1528) sedí unavená žena s křídly a věncem na čele uprostřed vědeckých pomůcek, mezi pravítkem, kružidlem, váhou a trojúhelníkem. V pozadí za dalekým mořem v bledém světle tušíme jakoby celý svět. Dürer asi věděl, že melancholie je sice vzdálenější povaze žen, ale zmoc-

ňuje se jich krutěji, asi proto volil pro obraz této nemoci právě ženu. Dostojevskij by asi řekl, že tady jde o střetnutí věřícího ve svou vědu, „snílka“, s realitou. Berdajev by asi dodal: s neracionální realitou. Co přivedlo tuto ženu k nezuřivému šílenství provázenému úzkostí a smutkem, k šílenství omezenému vlastní bezmocí?

Z výjevu je patrné, že se zde někdo pokoušel vše na tomto světě změřit, spočítat, zvážit a zhodnotit. Váha napovídá, že vše chtěl i spravedlivě posoudit.

O 300 let později francouzský utopický socialista François Marie Charles Fourier (1772 –1837) a po něm jiní a jiní chtěli dokonce lidský život přesně naplánovat a veškeré dění zredukovat na omezené číslo „logických“ formulí.

Dostojevskij (ústy Ivana Karamazova v legendě o Velikém inkvizitoru) říká, že svoboda, svobodný rozum a věda vedou do bludišť a staví lidi tváří v tvář divům a nerozluštitelným záhadám tak, že někteří z nich, nepoddajní a urputní, se sami zničí, jiní, nepoddajní, ale slabí, se zničí navzájem.

A jak to dopadlo, jak je zobrazen výsledek tohoto snažení na Dürerově mědirytu ?

Člověk zde sedí samostatně, shrbeně, pokřiveně, sklíčeně, zádumčivě a uvědomuje si nemožnost úkolu, nemožnost vše racionálně pochopit na tomto světě, který je stvořen Bo-

hem. Pro ateistu je to důvod k beznaději, k melancholii. Křídla ženy však nám napovídají, že člověk je schopen se povznést nad objektivistický racionalismus, který nemůže být autentický, a použít svobodu úsudku, tj. svobodu „ve velkém rozumu“, povznést se k výšinám Božím ne pomocí rozumu člověka a fyzické námahy jednotky, ale pomocí univerzálního společenského (soborného) ekklesiologického vědomí, podle Berdájeva „rozumu velkého“ – intuitivního, tj. pomocí víry.

Ale jak to bylo s Jobem a spravedlností? Job se hodně ptal, zkoumal cesty Boží a usoudil, že nejsou perfektní, že Bůh láme zákon a ohýbá spravedlnost. Pozoroval břemena a nevýhody života spravedlivých a porovnával je s lehkomyšlností a bezzádovostí bezvěrců a usoudil, že váha, na které Bůh váží, není dobrá.

K takovému úsudku může dojít pouze ten, kdo pro Boží cesty používá lidskou míru.

„Jestliže pak nepravost naše spravedlnost Boží projevuje, což díme? Zdali nespravedlivý jest Bůh, Kterýž uvodí hněv – po lidsku pravím.“ Řím 3,5.

Odsud se bere nedůvěra, beznadějí, zoufalství, rezignace. V kapitole 8. Bildat domlouvá Jobovi, „jako by (Job) spravedlnosti Boží utrhal“. Příteli Joba také posloužilo něco jako pravítka a váha, ale podle jeho měření Bůh neláme zákon a neohýbá spravedlnost. Podle něj vše souhlasí. Je tedy vše v pořádku?

Oba by měli zahodit svá měřidla. Stejně bychom měli udělat i my všichni. Na Boží moudrost a spravedlnost nelze aplikovat naše pozemské, tudíž falešné, míry. Mnozí v nesmírné pyšce je používají a vymýšlejí pro svá konání etická, existenční a dokonce nějaká fanatická, utopická nebo sektářská zdůvodnění. Vede to k tragédiím jednotlivých lidí a celých národů – k válkám, tak jak nás o tom opakovaně přesvědčují dějiny i současnost.

...Ať bude každý člověk rychlý k slyšení, ale váhavý k mluvení, váhavý k hněvu, nebo hněv muže spravedlnosti Boží nekonná. Jak. 19–20

To, co se nám někdy zdá být, jak v soukromém a ve společenském životě, tak

i v politice nespravedlivé a odporné nebo naopak výtečné, nejsme s to spravedlivě posoudit lidským pohledem. Nemůžeme vůbec vědět, jak to posoudí Bůh. Snad je možné měřit spravedlnost pouze vírou, srdcem a láskou, snad použijeme méně zprofanovaný název, láskou-soucitem-úctou, která by měla být prostředkem integrace společnosti i nástrojem při utváření křesťanských intersubjektivních vztahů. (Dostojevskij v lásce-soucitu hledal vyřešení základních otázek lidstva.) Jinak je spravedlnost neměřitelná. Její velikost se zjevuje pouze tomu, kdo stojí pod golgotským křížem.

Ježíš Kristus nás ujišťuje o Boží spravedlnosti. Kdo myslí a činí v opravdové víře, je také spravedlivý před tváří Boží. Ale i tuto spravedlnost není možno běžnými prostředky měřit. Cena prolité krve pro naše vykopení je také neměřitelná.

A nakonec drobná úvaha, snad k věci, opět s Dostojevským. Dostojevskij sestupuje ve svém díle do nitra člověka a popisuje skoro v každém svém díle konflikt sociálního organismu s lidským individuem („snílek“ o nekonečných možnostech versus realita). A člověk jako osobnost je jedinečný a neopakovatelný, je bytostí se svými jedinečnými vnitřními problémy, prožívá je po svém a různě reaguje na prostředí, protože používá své individuální míry, co více, náhodné míry a subjektivní míry, které platí jen pro daný okamžik.

A jak si všiml F. Kautman, Dostojevskij „ponížené“ neidealizuje, nebyl pěvcem „ponížených a uražených“, protože nejen utiskovatelé, ale i utištění jsou deformováni nespravedlivým společenským řádem – opět toutéž realitou. Ten poznatek je univerzální. Vulgární sociologové z tohoto důvodu s oblibou vymezovali Dostojevského jako psychologa dvojaké povahy maloměšťáka.

Dostojevskij, psychopatolog lidské duše, popisuje lidi s protichůdnými vlastnostmi: šašky, opilce, nečestné lidi, podvodníky, ale přesto lidi věřící v Boha a uvědomující si hříchy, v němž žijí. Je to svár protichůdných tendencí lidské psychiky. Svár s vlastním „dvojníkem“, který se nachází v každém člověku.

Proto ale ani víru člověka v Boha nelze žádným způsobem měřit, tím spíše, že každý

člověk je právě jedinečný a neopakovatelný.
MUDr. Jiří Karpowicz

DĚJINY MNIŠTVÍ V RUMUNSKU

O PRAVOSLAVNÉM MNIŠTVÍ

Mnišství je typ křesťanského asketického života. Jeho počátky nacházíme v době apoštolské, kdy první křesťané zasvěcovali celý svůj život Bohu. Z vlastního rozhodnutí odcházeli do ústraní, zříkali se manželství, osobního jmění, věnovali se modlitbě a sebezapírání.

Vlastní monašský stav nejprve představovali egyptští „anachoreti“ (poustevníci). Za duchovního otce anachoretství je považován svatý Antonij Veliký (asi 251–356). Brzy na to se vytvořila jiná podoba mnišství, tzv. „koinobia“ (život ve společenství). Prvé z nich stanovil kolem roku 330 sv. Pachomij Veliký na nilském ostrově Tabenně. Koinobia vznikala také na Sinajském poloostrově a v Palestině.

Ve 4. století, v době Konstantina Velikého a jeho nástupců, se rozšířilo mnišství také v Malé Asii a proniklo i na západ. Církev přestala být pronásledována, izolována od společnosti, ztrácí ideál živého mučednictví a vstupuje do státních struktur. Mnozí křesťané reagují na určitou sekularizaci Církve, k níž dochází, odchodem do ústraní a mnišství se stává masovým hnutím.

Mniši svůj život zasvěcují Bohu a z lásky k Němu následují Ježíše Krista, který žil v tělesné čistotě, chudobě a svou poslušností až ke smrti na kříži vykoupil a posvětil lidský rod. Budoucí mnich skládá při mnišských postřižinách tři sliby: slib čistoty, chudoby a poslušnosti.

Monastýr Sihastria

Monastýr Putna

V prvním slibu se zřiká rodinného života a svého práva uzavřít manželství. Jeho rodinou bude nadále společenství mnichů daného monastýru. Čistota „pro království Boží“ (Mt 19,12) je Božím darem a osvobozuje srdce monacha, aby se mohlo více rozhořet láskou k Bohu a ke všem bližním. Slib se netýká pouze čistoty tělesné, ale také snahy o uchránění čistého srdce.

Druhý slib obsahuje závazek chudoby, zde se zřiká budoucí mnich práva nabývat majetku a disponovat jím. Nemá se zabývat majetkem na úkor duchovního života, především modlitby, která se stává jeho hlavní povinností a prací.

Třetí slib je závazek poslušnosti církevním a mnišským řádům a církevním a mnišským představeným. Slibem poslušnosti odevzdává mnich svou vůli Bohu a obětuje mu tak sám sebe. Nechává se ve Svatém Duchu vést svými představenými ke službě Bohu a bližním. Mnich se zřiká vlastní vůle, aby mohl konat vůli Boží.

Cíl mnišského života není zaměřen jinam než cíl života každého opravdového křesťana. Každý křesťan má zemřít hříš-

nému životu a znovu se narodit pro život v Kristu a pro Krista. Je-li to vůle Boží, má se vzdát čehokoliv a kohokoliv, oč Bůh požádá.

Lidé v neznalosti často staví mnišství do protikladu s manželstvím. Tyto dva způsoby života však nestojí proti sobě, ale vedle sebe a oba směřují ke stejnému cíli, k Bohu. Mnišský život není popírání manželství, ale zvláštní cesta, po které není každému dáno jít. Ti, kteří si zvolili mnišský život, jakoby už nyní realizovali obraz budoucího světa podle slov Pána Ježíše Krista „při vzkříšení nebudou se (lidé) ani ženiti ani vdávati, ale budou jako andělé Boží v nebi“. (Mt 22,30) Jinde Pán říká: „Jsouť zajisté panicové, kteříž se tak z života matky zrodili, a jsouť panicové, kteříž učinění jsou od lidí, a jsouť panicové, kteříž se sami v panictví oddali pro Království nebeské“. (Mt 19, 12)

V pravoslavné tradici se mnišství považuje za „život andělský“ a je chápáno jako vítězství člověka nad zlem. Mnozí zbožní mniši svým životem dosvědčili, že Království nebeské existuje již zde na zemi mezi lidmi.

POČÁTKY MNIŠTVÍ V RUMUNSKU

Je známo, že již ve 4. až 6. století žili mniši v provincii Scythia Minor, v dnešní Dobrogey. Počátkem 11. stol. založil vévoda Ohtum ve městě Morisena monastýr s chrámem sv. Jana Křtitele, do kterého přišli pravoslavní řečtí mniši. V letech 1028–1030 založil Cianadinus v Oroszlanu nový monastýr sv. Jiří, kam přišli mniši z monastýru sv. Jana, který byl postoupen latinským mnišům. V této době byly upevněny i další pravoslavné monastýry v Transylvánii a v Uhrách, které existovaly již delší dobu.

Kromě těchto monastýrů, jejichž existence je historicky doložena, víme i o jiných. Na odlehlých místech v jeskyních a v lesích žili různí poustevníci z rumunského národa, kteří dodržovali pravidla mnišského života. O jejich poustevnickém životě svědčí malé chrámy v Bessarábii, jeskyně sv. Nicodima v Tismánii, kelie sv. Daniele Poustevníka v Putně, jeskyně v místech Ialomicioara, Bistrița – Vilcea, malé chrámy v Salaj, Buzau aj.

Také mnohá jména vesnic a míst dokazují existenci mnišského života i v dávných dobách. Název „sihastrie“ (poustevna) je spojen s velkými sídly mnišství v Moldávii (Neamț, Secu, Sucevica aj.), podobně název „pustie“. V Rumunsku existují již od 14. stol. lokality s názvy Pioana, Calugaricei (rum. calugar – mnich), Calugareni, Calugaru, Chilia, Chillii, Manastirea, Manastioara, Schitu aj.

Ve 14. stol. se na rumunské území dostává z Athosu hesychasmus. Mezi učedníky sv. Řehoře Sinajského byli i Rumuni. Hesychasmus byl na rumunském území dobře známý a ovlivnil mnišský život.

V synodálním rozhodnutí z roku 1359 o nástupu Iachinta z Viciny na uhersko-valašský trůn jsou rozlišovány tři kategorie křesťanů – kněží, mniši a laici. V jiném dokumentu z roku 1372 jsou zmiňováni i igumeni. Je také doloženo, že zde ve 14. stol. byl již znám život mnichů ve společenství. K osvětlení počátků rumunského mnišství pomáhají také archeologické nálezy. Například v Curtea de Arges byly objeveny zákla-

dy chrámu ze 14. stol. a není vyloučeno, že při něm stál i dřevěný monastýr, který založil podle ústního podání Negru Voda.

Nejstarším monastýrem, o němž svědčí historické dokumenty (byly nalezeny na Athosu), je monastýr Bolintin. K monastýrům tohoto období se řadí dále monastýr Arnota, Draganești, Balțeni, Cascioare, atd.

Monastýry byly organizovány podle řádu známého a zachovávaného na křesťanském východě. Ještě před příchodem sv. Nicodima zde byl znám athonský způsob mnišského života organizovaný na principch hesychasmu.

Svatý Nicodim Tismánský

Svatý Nicodim byl postřižen k mnišskému životu na Athosu, pravděpodobně v monastýru Chilandar. Do Rumunské země přichází pravděpodobně v letech 1370–1371 a není vyloučeno, že jej doprovázeli rumunští mniši, kteří žili na Athosu. V roce 1372 pravděpodobně založil na místě staré poustevny nový monastýr Vodita, který se stal centrem odporu proti maďarským katolickým feudálům. Monastýr nepodléhal vnější autoritě, byl veden pouze vlastním představenstvem, jak je tomu i na Athosu.

Tradice připisuje sv. Nicodimovi také založení prvních monastýrských obydlí v Topolnici, Oltenii, Cosustea – Crivelnic a jinde. Tvrdí se, že první monastýry v Moldávii, mezi nimi i Neamț, založili Nicodimovi učedníci. Monastýry Vodița a Tismana ovlivňovaly duchovní život ostatních rumunských monastýrů.

Svatý Nicodim byl nejen dobrým organizátorem mnišského života, ale také dobrým teologem. Můžeme tak usuzovat na základě jeho korespondence se svatým Euthimiem, posledním patriarchou trnovským. V letech 1405–1406 opsal na pergamen ctihodný Nicodim v církevním slovanském jazyce krásné Tetraevangelium. Tento manuskript s jistým datováním je na rumunském území prvním svého druhu. Svátý Nicodim zesnul roku 1406.

lud

ŽIVOT A SMRT

Přes všechny technické vymoženosti západní společnosti chybí opravdové chápání a pochopení smrti, nebo toho, co se při smrti a po smrti děje.

Lidé se dnes učí odmítat smrt a často se jim vykládá, že smrt neznamená nic než zničení a ztrátu. To znamená, že většina společnosti žije buď v odmítání smrti nebo v hrůze z ní.

I hovor o smrti je považován za něco nevhodného, ba přímo morbidního až neslušného. Duchovní tradice, a to dokonce i nekřesťanské, říkají, že smrt není konec. Všechny zachovaly a předávají vizi jakéhosi života, který přijde, což dodává životu, který žijeme, posvátný smysl.

Ale navzdory duchovnímu učení, které nám dává Písmo svaté a Církev, je moderní společnost většinou duchovní pouští, v níž si většina lidí představuje, že tento život je všechno, co existuje. Bez opravdové a osobní víry v posmrtný život žijí lidé bez jakéhokoliv vyššího smyslu. Tím, že moderní lidé věří, že existuje jedině tento život, nevytvořili si žádnou perspektivu, jejich život jednou skončí a po něm není nic. A nic jim proto nebrání plnit naši planetu pro vlastní sobeckou potřebu. Je tu neustálé nebezpečí, že lidé postrádající silnou víru v život po smrti vytvoří společnost, která se upíná jen ke krátkodobým cílům a příliš neuvazuje o důsledcích svého konání. Ne-

může to snad být hlavní důvod, proč jsme vytvořili brutální svět, ve kterém teď žijeme, svět s nedostatkem opravdového soucitu a opravdové lásky?

Od nejstarších dob lidé prokazovali zvláštní úctu a čest svým mrtvým, jak to dosvědčuje množství obřadů a zvyků. V této tradici pokračovali i křesťané. Proto Církev vyprovází své mrtvé s úctou a modlitbou, neboť oni nakonec neumírají, ale přecházejí z tohoto porušitelného světa do neporušitelného. Tak Církev vyprovází modlitbami a hymny zesnulého na věčnost.

Když umírá někdo, koho známe nebo milujeme, zjišťují lidé často, že netuší, jak mu pomoci. A když už umírající zesnul, nikdo nemyslí na budoucnost zesnulého, na to, jak bude pokračovat jeho život. Lidé nemyslí ani na to, jak by mu mohli nadále pomáhat. Každý pokus myslet tímto způsobem sebou nese nebezpečí, že bude okolím odmítnut jako nesmysl.

Přesto Církev již od nepaměti, bez ohledu na to, jaký je momentální společenský trend, vzpomíná na své zesnulé členy na každé svaté liturgii a stále se za ně modlí k Bohu. Kromě toho má určené i konkrétní dny, kdy se vykonávají zvláštní modlitby za zesnulé. Panychidy jsou slouženy třetí den po smrti věřícího, dále den devátý, čtyřicátý a v den výročí jeho smrti.

o. Roman Mastík

SKADARSKÁ SVATÁ ZEMĚ

Jen málo míst v Evropě nabízí návštěvníkovi tak divoké kontrasty jako Černá Hora. Zatímco teplé moře, dlouhé pláže a velké množství místních památek lákají turisty k odpočinku, vysoké hory, průzračná jezera a divoké řeky jsou cílem povah dobrodružných a romantických. Černá Hora se nachází na pobřeží Jaderského moře mezi Chorvatskem a Albánií. S Bos-

nou a Hercegovinou sousedí na severozápadě, na východě se Srbskem, s nímž tvoří stát Srbsko a Černá Hora, jak se od února 2003 jmenuje bývalá Federativní republika Jugoslávie. V Černé Hoře žije přibližně 660 000 obyvatel, z toho je 62% Černohorců, 10% Srbů, 7% Albánců a 6% různých národností. Pravoslavného vyznání je 65% obyvatel, 19% je muslimů a 9% římských

katolíků. Pouze 7% obyvatel nemá žádnou náboženskou příslušnost.

Sídlem pravoslavného metropolity, který býval též hlavou státu, je monastýr v původní horské metropoli Cetinje. Při metropolitním sídle je také církevní škola. Černohorská metropolie čítá více než 50 monastýrů. Pod charismatickým vedením vладыky Amfilochije (Radoviče), metropolity černohorského a primorského, se všechny postupně opravují, stále přibývají jejich obyvatel.

Obdivuhodným seskupením monastýrů je proslavené též Skadarské jezero s největší vodní hladinou na Balkáně. Ještě před 200 lety Skadarská „svatá země“ měla 33 monastýrů jako bylo 33 let Ježíši Kristu, když trpěl na Kříži a vstal z mrtvých pro naše spasení. Postupně se však staly obětí turecké zvůle, dodnes většina z nich leží stále v rozvalinách.

Skadarské jezero je chráněnou přírodní rezervací. Jeho zhruba dvě třetiny leží na území Černé Hory a zbývající část na území Albánie, jeho délka dosahuje 50 km a šířka 14 km. Průměrná hloubka se pohybuje kolem 6 m, některé části jeho dna se nacházejí pod úroveň mořské hladiny, nejhlubší z nich dosahuje až 60 m hloubky.

Jižní pobřeží jezera je skalnaté, vytváří veliké množství zálivů, poloostrovů a ostrovů. Vede tu úzká silnice, na níž se těžko vyhýbají dvě osobní auta, ale je z ní nádherný pohled na jezero. Severní pobřeží je naopak nízké a mokřinaté. Přístup k jezerním monastýrům umožňuje silnice vedoucí podél jižního pobřeží. Péčí vладыky Amfilochije a jeho obětavých spolupracovníků jich bylo doposud obnoveno šest...

V západním cípu jezera leží v deltě řeky Morači ostrov Vraujina, na němž stojí monastýr sv. Nikolaje. V minulosti zde stávala též letní královská rezidence. Jižně od ostrova Vraujina je ostrůvek Grmožur, který bývá nazýván ptačím ostrovem. Ostatně Skadarské jezero je největší ptačí rezervací na světě. Žije zde přes 270 ptačích druhů. Je tu také hojnost ryb, přibližně 40 druhů,

včetně úhořů a s podivem i lososů, žijících běžně ve slané vodě. Na Grmožuru podnes stojí stará turecká pevnost, kterou černohorský král Nikolaj I. od roku 1910 užíval jako vězení. Dále na východ se při jižním pobřeží jezera nachází ostrov Starčeva Gorica s monastýrem Starčevo (monastýry se zde jmenují podle ostrovů). Při monastýrském chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice ze 14. století je hrobka Božidara Vukoviče, tiskaře prvních bohoslužebných knih v cyrilici. O několik kilometrů dále leží monastýrský ostrov Baška. Pak následuje ostrov Běška, jehož monastýr byl teprve loni obnovený monachy z Cetinje. Sídlí zde zatím samotná igumena Anastazia, která řídí opravy dvou nádherných monastýrských chrámů, Sv. Trojice a Přesvaté Bohorodice, kde se nalézá hrob sestry sv. knížete Lazara, ct. Heleny (Balšič).

Závěr sv. archijerejské liturgie při svěcení obnoveného monastýru na ostrově Moračnik ve Skadarském jezeře, dne 25. 7. 2003 za účasti Jeho Vysokopřeosvícenosti vладыky arciepisbopa Kryštofa

Poslední ze skadarských ostrovních monastýrů, který byl obnoven, leží na ostrově Moračnik, těsně u albánských hranic na jezeře. Hlavním chrámem monastýru je nádherná křížová stavba s charakteristickou kopulí v byzantském slohu. Monastýr byl založen kolem roku 1417 posledním vládcem z mocné dynastie Balšičů Jiřím III. Proslaven byl působením starce Nila, který přišel na Moračnik z Jeruzaléma. O jeho duchovním díle připravuje černo-horská metropolie vědecký sborník. Právě starce Nil Jeruzalémský se zasloužil o jedinečný asketický charakter „svaté země“ na Skadarském jezeře.

Zhruba před 200 lety monastýr na Moračniku pobořili Turci. Od té doby nebyl nikdy obnoven. O jeho znovuvzkříšení několik let usiluje jeromonach Jovan (nar. 1965), absolvent filozofické fakulty univerzity v Záhřebu, který s pomocí vладыky Amfilochije a dalších spolupracovníků obnovil chrám a zčásti i přilehlý monastýrský korpus. Svěcení monastýru po obnově se ko-

nalo letos 25. 7. v den svátku Chilendarské ikony přesv. Bohorodice, zvané „tříruká“. Spolu s vладыkou Amfilochijem jej vykonal i pisatel těchto řádků s četným duchovenstvem. Dojemná byla účast zástupců rodiny posledních čtyř obránců monastýru. Ze zahraničí na svěcení přijeli ještě poutníci z Ruska a Makedonie. Zednické práce zde konal též poslušník Václav (Záliš) z Prahy, který je členem bratrstva monastýru v Cetinje.

Svěcení monastýru Moračnik po obnově bylo důležitým mezníkem v obnově Skadarské svaté země. Opravdovost monastýrské oběti pro Krista láká stále více mladých lidí k následování v prostředí, které patří mezi nejkrásnější místa na světě. Vystává otázka, proč si monaši vybírají pro svůj způsob života právě místa vždy s neobyčejnou přírodní krásou? Snad, aby mohli za ni Hospodina vroucně chválit či prostě, jak to kdysi napsal Fjodor M. Dostojevskij: „Krása spasí svět“.

archiepiskop Kryštof

SVATÉ MUČEDNICE VÍRA, NADĚJE, LÁSKA A JEJICH MATKA SOFIE

17. / 30. září

Svaté mučednice Víra, Naděje, Lásk a jejich matka Sofie trpěly v Římě kolem roku 137, v době pronásledování křesťanů. Zbožná vdova jménem Sofie, což znamená „velemoudrost“, pojmenovala své dcery jmény tří křesťanských ctností a vychovala je v lásce ke Pánu Ježíši Kristu.

Když se bezectný císař Hadrián dozvěděl o čistotě, moudrosti a kráse mladých dívek i to, že jsou křesťanky, přikázal je přivést k sobě. Svaté panny pochopily, proč je vedou k císaři, a vroucně se modlily k Bohu a prosily, aby upevnil jejich síly v nacházejících mukách. Matka požehnala dcerám k cestě mučednictví. Když dívky spolu se svou matkou stanuly před císařem, byli všichni přihlížející ohromeni jejich klidem.

Zdálo se, že byly pozvány na slavnost a nikoliv na mučení. Víře tehdy bylo 12, Naději 10 a Láске 9 let.

Když se Hadrián přesvědčil o pevnosti víry Sofie, rozhodl se přinutit k odřeknutí se od Boha její malé dcery. Volal je po řadě k sobě a přesvědčoval je, aby podaly oběť bohyni Artemidě, ale ony zůstaly nepoddatné. Císař je přikázal krutě mučit – nejprve nejstarší Víru, potom Naději a nakonec nejmladší Lásku. Matka byla přinucena hledět na utrpení svých dcer. Svaté dívky pálili na železné mříži, hodili do rozpálené pece a do kotle z rozžhavenou směsí, ale Pán svou neviditelnou silou je chránil a posiloval. Svatá Sofie projevovala neobyčejnou statečnost a posilovala dcery v jejich utrpení, očekávajíc zaslíbení Pána Ježíše Krista.

Ikona svatých mučednic

Svaté dívky prožívaly nevidaná muka. Přitom oslavovaly svého Nebeského Ženicha a s radostí přijaly mučednické věnce. Byly sťaty mečem.

Svaté Sofii přikázali, aby těla svých dcer odvezla. Naložila je na vůz a s počtami je odvezla za město a pochovala. Zůstala u hrobů tři dny a nakonec odevzdala svou duši Bohu. Křesťané pochovali její tělo na stejném místě.

Za veliká utrpení matky, která prožila muka a smrt svých dcer a stala se obrazem bohomoudré péče o ně, byla svatá Sofie oslavena spolu s nimi jako velikomučednice.

Kánon svatým mučednicím Víře, Naději, Lásce a jejich matce Sofii napsal sv. Theofan vyznavač, episkop nicejský (+ kolem r. 850).

Ze sborníku kánonů svatým ženám přeložil Boris.

ROZLOUČENÍ S BRATREM JOSEFEM GERHARDEM ŠPERLICHEM

Dne 22. července 2003 po delší nemoci zesnul náš bratr a přítel v Kristu Josef Gerhard Šperlich z Vilémova. Bratr Josef se narodil v Opavě ve smíšené česko-německé rodině 15. března 1930. Dětství prožil v Linhartově u Krnova, kde jej zastihl také konec války, který pro něj znamenal opuštění školy a stěhování celé rodiny, jež zanechala svůj majetek na místě, do domku v cihelně (dnes již neexistující) mezi Vilémovem a Olbramicemi. Josef Šperlich pak pracoval v cihelně a v lomu v Měrotíně. Později si našel práci a vyučil se svářečem v Karose v Senici na Hané, kde pracoval čtyřicet let – až do důchodu.

Nelehký pozemský život bratra Josefa byl naplněn prací, velkou obětavostí a vskutku křesťanskou láskou, se kterou se i v dobách, kdy to nebylo snadné, účastnil života církevní obce i života veřejného. Vzpomín-

ka na dobrého a hovorného bratra Josefa zůstane navždy hluboce zapsána v srdcích těch, kdo jej znali, i v srdcích těch, se kterými prohodil třeba jen několik slov, jak se stávalo zejména v posledních letech jeho života, kdy obětavě a oddaně pracoval jako správce Gorazdova cyrilometodějského střediska a monastýru ve Vilémově, o jehož vznik a chod se důležitou měrou zasloužil. Bratr Josef bude na tomto světě velmi chybět své manželce Jiřině, milující rodině, vnoučatům a pravnoučatům i všem, kdo jej znali jako dobrého přítele a bratra v Kristu, se kterým bylo možné se vždy podělit o všechny radosti i starosti. Věříme a modlitbou vyznáváme, že bratr Josef bude Hospodinem přijat na věčnosti a dobro, pracovitost i obětavost, ve kterých žil a konal, zůstane příkladem pro ty, kteří jej znali. Věčná mu paměť!

Roman Juriga

VZPOMÍNKA NA VIDOVDAN V JINDŘICHOVICÍCH

V roce 1389 v den sv. Víta vojska srbského knížete Lazara byla poražena na Kosově poli osmanskými Turky a Srbové se dostali pod nadvládu Turků, která trvala až do 19. století. Památka na Vidovdan má pro národní paměť Srbů nesmírný význam, který je snad možno srovnávat s naší Bílou horou.

Bitva na Kosově poli utkvěla v národní paměti a paměti evropských národů zvláště plasticky díky tomu, že se stala tématem obšírného srbského eposu. Písňe vznikaly v první polovině XV. století, kdy byla ještě čerstvá vzpomínka na důležitou událost srbských dějin. Celý kosovský cyklus sestává z několika samostatných celků epických písní. Každý celek je zvláštním dílem. Spojení mezi nimi tvoří jednota hlavního tématického momentu. Písňe o Kosovské bitvě sebrali Vuk Karadžič, Petranovič, Miklošič a jiní. Překlady písní existují v ruštině, němčině, franštině, angličtině, polštině (překlad Mickiewiczze). Nejlepší práce na toto téma s odkazem na další literaturu je „Kosovski junaci i dogagjaji u narodnoj epici“ od dr. T. Maretica – z roku 1889 a Kovovska enoneja: o sastavu narodnoj ena o boju na Kosovu – z roku 1902.

28. června t.r. se konala v Jindřichovicích již tradiční křesťanská pravoslavná vzpomínka na Vitovdan. Po liturgii – kterou sloužil srbský duchovní o. Sergej Jablanovič s o. Ernestem Rapsunem a o. Vladimírem Kulakovem – se konala slavnostní panychida za srbské a ruské vojáky, kteří zemřeli zde v zajateckém táboře za 1. svět. války v Jindřichovicích. Vzpomínkovou slavnost posvětil svou přítomností Jeho Blaženstvo Nikolaj,

metropolita českých zemí a Slovenska. Přítomní byli četní duchovní z Čech a Slovenska, věřící sokolovských a karlovarských farností, hosté z ciziny a členové srbského velvyslanectví v ČR.

Panychida se konala v kryptě mauzolea mezi ostatky zemřelých uložených ve schránkách k věčnému odpočinku. Panychida v prostředí mauzolea, v intimní blízkosti zemřelých, zanechává vždy silný pocit smutku, ale současně i zvláštní pocit náboženského zanícení a radosti, protože se zde stále splňuje to, za co se pravoslavní na panychidě modlí: za věčný pokoj duším zemřelých a za věčnou paměť na ně.

Srby postihlo v dějinách mnoho příkroří. Díky pravoslaví si Srbové uchovali svou národní identitu nelehde na agrese, zrady a obětí na životech. Vzpomínali jsme proto i na padlé a zemřelé ve všech válkách a agreších až do dnešních dnů.

Bratr Dejan Randjelovič vítá vzácného hosta, Jeho Blaženstvo metropolitu Nikolaje.

Panychida mezi ostatky statečných.

Zde v Jindřichovicích jsme si zvláště naléhavě uvědomovali duchovní spřízněnost českého národa s národem srbským a českého gorazdovského pravoslaví, které se k nám navrátilo přes Srbsko. Potvrzoval to i spřízněný liturgický jazyk svatých Cyrila a Metoděje.

Karlovarský církevní sbor nesmírně zkrášlil vzácnou slavnost.

Připravil a zorganizoval celou vzpomínkovou slavnost jako již po několikrát, bratr Dejan Randjelovič. Jemu patří také dík za pošetění všech přítomných. Kéž mu nechybí zdraví, síla a Boží požehnání v dobrém konání.

MUDr. Jiří Karpowicz

BESEDA PRAVOSLAVNÉ MLÁDEŽE

ROZHOVOR S BRATREM DEJANEM RANDJELOVIČEM PREZIDENTEM BESEDY PRAVOSLAVNÉ MLÁDEŽE

Bratře Dejane, 4. května 2003 se konala zatím poslední valná hromada Besedy pravoslavné mládeže. Mohl bys nám, čtenářům Hlasu pravoslaví, říci, co přinesla nového, o čem jste jednali?

Probrali jsme činnost Besedy v loňském roce. Hovořili jsme o poutích, na kterých jsme se také většinou setkávali. Brigád bylo méně. V tomto roce se uskutečnila v Chabařovicích.

Bohužel nebyl na valném shromáždění zvolen nový prezident. Bylo dohodnuto, že ještě v tomto roce zůstávám v této funkci já a v blízké budoucnosti by ji převzal bratr Jiří Stráský. Pro mne je již tato práce nejen časově příliš náročná. Rád bych se i nadále staral o pouť do Jindřichovic.

Na valném shromáždění jsme se nejvíce věnovali pouti ke sv. Prokopovi Sázavskému. Vždycky jsem se snažil zajistit, aby se na každé pouti konala liturgie nebo jiná, např. večerní bohoslužba. Bohužel při pouti ke sv. Prokopovi se letos neuskutečnila, v sázavském klášteře jsou dnes basiliáni (řeholní řád římskokatolické církve, pozn. red.) a ti nám konání božské liturgie nechťejí umožnit, i když římskokatolická církev oficiálně není proti. Basiliáni nám to ale neumožnili. Psali jsme i bývalému prezidentovi Václavu Havlovi, jestli by nám s tím kancelář nemoh-

la pomoci, protože sázavský klášter je národní kulturní památka, nepatří pouze basiliánům. Žádnou odpověď jsme nedostali. Zkusíme v tom ještě něco podniknout.

Již pátý rok organizujeme pouť do Jindřichovic, která je vždy spojena se svatou liturgií a panychidou za ruské a srbské vojáky, kteří zahynuli ve zdejším bývalém koncentračním táboře v průběhu I. světové války.

Duchovní atmosféra byla během našeho shromáždění velmi dobrá, četla se přednáška o Baudiše, v rámci diskuse jsme probírali různá duchovní témata, hlavně jsme hovořili o Apokalypse. Hovořili jsme i o časopise Bratrstva pravoslavné mládeže. Práce na časopisu „Pravda pravoslaví“ zatím stojí, ale rád bych našel lidi, se kterými bych mohl spolupracovat. Otázka financování je velmi problematická.

Kde ještě, kromě poutí a brigád, vidí „Beseda“ své pole působnosti?

Jde např. o pomoc našim monastýrům, rozšiřování Božího slova, abychom se utvřovali v Pravoslaví, setkávali se a pomáhali naší Pravoslavné církvi.

Jaký je vztah naší „Besedy pravoslavné mládeže“ k celosvětovému hnutí mladých pravoslavných křesťanů „Syndesmos“?

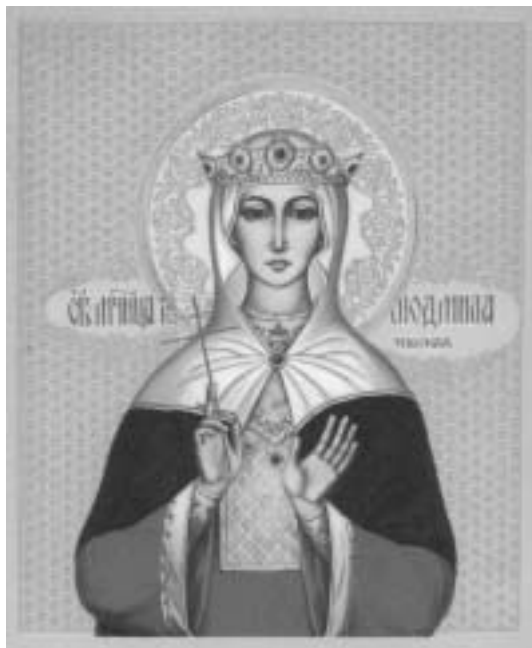
Kontakty se Syndesmosem fungují, každoročně dostáváme pozvánky na akce po

celém světě. Každý člen „Pravoslavné mládeže“ se tam může osobně dostat. My jenom pošleme potvrzení o jeho členství v „Beseďe“ a zájemce se už rovnou obrací na ústře-

dí „Syndesmosu“ v Athénách a může se zúčastnit těchto akcí v zahraničí.

*Bratře Dejane, děkuji za rozhovor.
připravil Boris*

Pozvánka vladyky Kryštofa na pouť ke svaté kněžně Ludmile

Rád bych všechny čtenáře Hlasu pravoslavní pozval na 20. září do katedrálního chrámu svatých Cyrila a Metoděje v Praze. Božská liturgie se bude konat od 8.00 hodin ke cti svaté mučednice kněžny Ludmily, která má svátek podle kalendáře juliánského 29. září v pondělí. V sobotu 20. září bude konána bohoslužba a po ní půjdeme na vlak a pojedeme do Srbska. Vlak odjíždí z Hlavního nádraží v 10.10 hod. V 10.20 je na nádraží Praha Smíchov. Ze Srbska pak putujeme pěšky asi 5 nebo 6

kilometrů na hrad Tetín, kde, jak víme z historických zpráv, byla svatá kněžna umučena a kde byla i pohřbena. Na její hrob Hospodin ukázal zázračným způsobem. Od okamžiku jejího pohřbu nad ním neustále hořelo věčné světlo. Lidé toto světlo viděli a nakonec přenesli její svaté ostatky na Pražský hrad. Dnes spočívají ostatky v bazilice sv. Jiří. Tam také budeme konat v neděli 28. září od 16. hodin bohoslužby.

Váš vladyka Kryštof

Vydává Pravoslavná církev v Českých zemích, P. O. Box 655, CZ-111 21 Praha 1.

Hlavní redaktor: Dr. Čestmír Kráčmar, Soukenická 10, 110 00 Praha 1. Technický redaktor: Boris Havel.

Redakce si vyhrazuje práva na případné úpravy, či krácení zaslanych příspěvků.

Uzávěrka každého čísla je 10. den předcházejícího měsíce. Vychází druhý týden v měsíci.

Litografie Lokša PrePress Rakovník, tisk Tuček tiskárna Rakovník.

Jedno číslo Kč 16,-, pro předplatitele u distribučního střediska v Praze Kč 15,-.